

PM 2009:57 RVII (Dnr 001-3048/2008)

Barn som misstänks för brott (SOU 2008:111)

Remiss från Justitiedepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande
Som svar på remissen överlämnas och återopas vad som anförts i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av de bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) som avser brottsmisstänkta barn som inte fyllt 15 år vid tidpunkten för den brottsliga gärningen. Översynens utgångspunkter har i enlighet med direktiven varit dels att regelverket ska ge uttryck för en allvarlig syn från samhällets sida när det gäller brott som barn under 15 år misstänks för, dels ett fortsatt fokus på den omsorg som barnet behöver. Utredningens bedömning och förslag är dels att brott där den misstänkte är under 15 år i högre utsträckning än idag ska utredas av polis och åklagare, dels att de brottsutredande myndigheterna i viss utsträckning ska få befogenhet att med tvång drogtesta barn under 15 år som misstänks vara narkotikapåverkade.

Betänkandet i sin helhet kan läsas på <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/117173>

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens lagförslag. Eftersom antalet brott där den misstänkte är under 15 år ökar är det av stor vikt att i högre utsträckning än idag kunna utreda även dessa brott och därigenom ha större möjlighet att i god tid sätta in adekvata insatser från socialtjänsten.

Socialtjänst- arbetsmarknadsnämnden instämmer i huvudsak med de förslag och överväganden som barnbrottsutredningen lägger fram och som bidrar till att socialtjänsten i ett tidigt skede kan identifiera de barn som behöver stöd och hjälp på grund av ett kriminellt beteende.

Utbildningsnämnden instämmer i allt väsentligt i det som utredningen föreslår om brott där den misstänkte är yngre än 15 år. Enligt förvaltningens mening behövs en tydligare lagstiftning för en enhetlig tillämpning.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd stödjer förslagen eftersom lagändringarna ger förutsättningar för att samhället tidigare kan uppmärksamma barn i riskzonen, och med gemensamma krafter söka motverka en ökning av barn- och ungdomsbrottsligheten.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställer sig i princip bakom utredarens förslag.

Södermalms stadsdelsnämnd ställer sig i all väsentlighet bakom de förslag som redovisas i betänkandet.

Mina synpunkter

Betydelsen av tidiga insatser när ett barn börjar begå brott är oerhört viktiga. En snabb återkoppling mot såväl den unge lagöverträdaren som den unges föräldrar är nödvändiga. I Sverige har socialtjänsten ett långtgående ansvar för unga lagöverträdare. Att i ett tidigt skede kunna identifiera de barn som behöver stöd och hjälp, exempelvis på grund av ett kriminellt beteende är en av socialtjänstens viktigaste uppgifter. Kravet om skyndsamhet i handläggningen är ett centralt begrepp i regelverket för samhällets åtgärder mot barn och ungdomar i riskzon. Detta krav gäller samtliga myndigheter; socialtjänsten, polisen, rättsväsendet. Jag ser det som väldigt positivt med ett ökat samarbete mellan socialtjänst och polis för att såväl den misstänkte i så god tid som möjligt ska erhålla adekvata insatser, som att målsäganden som utsatts för ett brott kan få den hjälp som erfordras.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen överlämnas och återopas vad som anförts i denna promemoria.

Stockholm den 26 mars 2009

ULF KRISTERSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Sammanfattning av ”Barn som misstänks för brott” (SOU 2008:111)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Borgarrådsberedningen beslutar att föreslå kommunstyrelsen att delvis tillstyrka föredragande borgarrådets förslag till yttrande.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Alla barn har rätt att känna sig trygga, även barn som är misstänkta för brott. Vi delar uppfattningen att barn med kriminella problem måste uppmärksammas i god tid, för att minska

risker för brott och för att öka chansen till en god uppväxtmiljö. Det är inte ovanligt att brottsmisstänkta barn lever i ekonomiskt och socialt utsatta familjer. För dessa barn är det extra viktigt att bemötandet stärker dem i att samhället faktiskt vill dem väl.

Det finns en tendens i dagens diskussion att sätta in repressiva åtgärder för att komma tillrätta med sociala problem. Förebyggande arbete, stärkande av ungdomars skyddsfaktorer och förtroendefulla relationer är viktigt i arbetet med barn och ungdomar i riskzonen.

Alla insatser i samhället måste ha barnets bästa i fokus. Förbättrade utredningsmöjligheter kan klarlägga om barnet har begått brott och hjälper socialtjänsten att bedöma vilka sociala insatser barnet behöver. Med bra utredningar får också brottsoffer större chans till ersättning.

Vi delar socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens betänkligheter mot tvångsvisa drogtester av barn som misstänks vara drogpåverkade. Att tvångsmässigt drogtesta barn rimmar inte med FN:s konvention om barnets rättigheter. Om samhället skulle kraftsamla kring förebyggande arbete minskar problemen i nästa generation. Om fokus istället blir ökat strafftänkande ökar misstron och motsättningarna mellan barn och ungdomar och samhällets institutioner.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Roger Mogert, Tomas Rudin, Teres Lindberg* och *Malte Sigemalm* (alla s), *Emilia Hagberg* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av de bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) som avser brottsmisstänkta barn som inte fyllt 15 år vid tidpunkten för den brottsliga gärningen. Översynens utgångspunkter har i enlighet med direktiven varit dels att regelverket ska ge uttryck för en allvarlig syn från samhällets sida när det gäller brott som barn under 15 år misstänkts för, dels ett fortsatt fokus på den omsorg som barnet behöver. Utredningens bedömning och förslag är dels att brott där den misstänkte är under 15 år i högre utsträckning än idag ska utredas av polis och åklagare, dels att de brottsutredande myndigheterna i viss utsträckning ska få befogenhet att med tvång drogtesta barn under 15 år som misstänkts vara narkotikapåverkade.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens lagförslag.

Eftersom antal brott där den misstänkte är under 15 år ökar är det av stor vikt att i högre utsträckning än idag kunna utreda även dessa brott och därigenom ha större möjlighet att i god tid sätta in adekvata insatser från socialtjänsten. Det är även utifrån brottsoffrets synvinkel ofta angeläget att brottet utreds. Vid allvarlig brottslighet är dessa intressen av särskilt stor vikt. Eftersom studier har visat att möjligheten att med nuvarande lagstiftning utreda brott där barn under 15 år misstänks för särskilt allvarlig brottslighet inte tillämpas i den utsträckning som avsågs kan en mer uttrycklig regel medföra mer enhetlig tillämpning.

Stadsledningskontoret ser det som positivt med ett ökat samarbete mellan socialtjänst och polis för att såväl den misstänkte i så god tid som möjligt ska erhålla adekvata insatser, som att målsäganden som utsatts för ett brott kan få den hjälp som erfordras. Vidare medför ökat samarbete effektivisering av resurserna.

På samma grunder som stadsledningskontoret ser att det finns starka intressen för att utreda särskilt allvarliga brott även i fall där den misstänkte är under 15 år är stadsledningskontoret positivt till den föreslagna regleringen av polis och åklagares möjligheter att vid dessa allvarliga brott kroppsbesiktiga den misstänkte när denne är under 15 år. Det är vidare av stor vikt att kroppsbesiktning i form av drogtest skall kunna göras om barnet misstänks för att olovligen ha brukat narkotika för att socialtjänsten ska kunna utreda och bistå med behövliga insatser.

Såsom anförts i utredningen vad gäller ekonomiska konsekvenser kommer föreslagna bestämmelser innebära stora kostnadsökningar för socialtjänsten. Det kommer att krävas att socialtjänsten bl.a. har betydligt mer kontakt med polisen och i mycket större omfattning deltar i polisförhör. Detta kommer också att påverka omfattningen av socialtjänstens jourverksamhet. Socialtjänsten kommer att hantera en mycket större mängd ärenden vari socialtjänsten skall bedöma behovet av att utredning sker och i vissa fall initiera utredning hos polis och åklagare. Detta medför att socialtjänsten kommer att behöva rekrytera mer personal

men också utbilda befintlig personal. De ökade resurskraven är inte av tillfällig natur utan kommer att vara bestående.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 mars 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Rågsjö (v), Abdo Goriya m.fl. (s) och Stefan Nilsson (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i huvudsak med de förslag och överväganden som barnbrottsutredningen lägger fram och som bidrar till att socialtjänsten i ett tidigt skede kan identifiera de barn som behöver stöd och hjälp på grund av ett kriminellt beteende. Utredningen påpekar att avsikten inte varit att flytta fokus från socialtjänsten till ett mer renodlat straffrättsligt synsätt, men förvaltningen hyser ändå farhågor för att det kan finnas en risk för att samhällets värderingar successivt förändras mot mer strafftänkande mot barn, som ej är straffmyndiga. Förvaltningen vill i övrigt lämna följande synpunkter och kommentarer.

Det primära syftet med en utredning enligt 31 § LUL (s.k. 31 §-utredning) av brott som begåtts av barn under 15 år ska vara att klarlägga behovet av sociala insatser.

Förslaget innebär att polisen kommer att inleda 31 §-utredningar i fler fall än vad som görs idag. Förvaltningen vill särskilt framhålla att det är viktigt att de poliser som utreder brott som begås av barn har särskild utbildning för detta. En jämförelse kan göras med de poliser som utreder brott mot barn, vilka har en särskild utbildning för barnutredare med bl.a. förhörsteknik. Detta gäller särskilt för barn under 12 år och barn med intellektuella funktionshinder, som inte kan inse konsekvenserna av sitt beteende.

Huvudregeln om socialtjänstens obligatoriska medverkan vid brottsutredningar med den unge är bra. Det är viktigt att polisen och socialtjänsten samverkar under hela utredningen, inte bara vid det initiala förhöret. En annan absolut huvudregel är att även vårdnadshavare ska närvara vid förhör. Förvaltningen har positiva erfarenheter av att socialsekreterare är samlokaliserade med polisen, men anser att detta är en bedömning som måste göras utifrån de lokala förutsättningarna och behoven.

Förvaltningen anser att det är positivt att utredningen föreslås vara slutförd inom tre månader från tidpunkten då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Kravet om skyndsamhet i handläggningen är ett centralt begrepp i regelverket för samhällets åtgärder mot barn och ungdomar.

Utredningen föreslår att tvång ska kunna användas för att drogtesta ungdomar som misstänks vara narkotikapåverkade, men att detta bör begränsas till situationer då det är av synnerlig vikt för att socialtjänsten ska kunna bedöma behovet av insatser. Förvaltningen anser att om det i något fall bedöms som absolut nödvändigt med ett test bör man i första hand eftersträva samtycke med den unge och dess vårdnadshavare. Enligt utredningens förslag ska testet utföras endast inom ramen för en utredning som socialtjänsten initierar och att polisen som huvudregel ska underrätta socialtjänsten innan den unge kroppsbesiktigas. Förvaltningen anser att detta bör säkra att drogtestar inte utförs i onödan. Från regeringens sida har dock framförts att det bör övervägas om inte polisen i större utsträckning än vad som föreslås ska få besluta om sådana tester.

Socialtjänsten har även med nu gällande lagstiftning rätt att initiera en brottsutredning hos polisen angående brottsmisstänkta barn under 15 år. Denna möjlighet används dock sällan och ett förtydligande av användningsområdet kan vara av betydelse. Förvaltningen

menar dock att detta snarare bör göras i social-tjänstlagen för att tydliggöra att en begäran om en polisutredning endast är en av flera viktiga delar inom ramen för en barnavårdsutredning.

Om utredningens förslag genomförs kommer det sannolikt att innebära ökade kostnader för stadens socialtjänst. I och med att stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst kommer att hantera fler ärenden än idag kan det medföra ett behov av att anställa fler socialsekreterare. Socialjourens verksamhet kommer sannolikt att påverkas och en eventuell samlokalisering med polisen kan också innebära ökade kostnader.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 februari 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Roger Mogert m fl (s), Per Olsson (mp) och Susanna Brolin (v), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 januari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen instämmer i allt väsentligt som utredningen föreslår om brott där den misstänkte är yngre än 15 år. Enligt förvaltningens mening behövs en tydligare lagstiftning för en enhetlig tillämpning.

Förvaltningen väljer att kommentera några av utredningens förslag.

De förändringar i lagstiftningen som föreslås gäller polisen och socialtjänsten. Det är viktigt att socialnämnden följer utvecklingen hos barn och ungdomar som har visat tecken till en ogynnsam utveckling. Att tidigt upptäcka barn i riskzon är avgörande. I förebyggande arbete och tidiga insatser för barn som riskerar att utvecklas på ett negativt sätt behövs ett nära samarbete mellan socialtjänst, föräldrar och skola. Skolan har en viktig roll i detta arbete.

Det är angeläget att det alltid sker en polisanmälan när brott begåtts. Detta gäller också när barn begår brott mot varandra, när brott begås i skolan etc. Ur brottsoffer och skadeståndssynpunkt är det viktigt att anmälan görs och att den utredning enligt LUL § 31 som anmälan eventuellt leder till genomförs.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 februari 2009 att godkänna stadsdelsförvaltningens svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 januari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslagen i betänkandet *Barn som misstänks för brott* (SOU 2008:111) eftersom lagändringarna ger förutsättningar till att samhället tidigare kan uppmärksamma barn i riskzon, och med gemensamma krafter söka motverka en ökning av barn- och ungdomsbrottsligheten. Förslaget att den brottsutredande myndigheten får rätt att med tvång drogtesta ungdom under 15 år kan anses kontroversiellt men eftersom utredningen ska ledas av speciella åklagare och utredare inom ungdomssatsningen kan sådana drogtestar i speciella fall vara en befogad åtgärd.

Utredaren anger att förslaget om socialtjänstens obligatoriska närvaro under polisförhöret leder till en kostnadsökning i storleksordningen på fyra mkr årligen. Förvaltningens mening är att socialtjänstens närvaro på polisstationerna är en förutsättning för att lagändringarnas intentioner ska kunna uppfyllas.

Förvaltningen konstaterar slutligen att Söderortspolisen gör en ungdomssatsning under 2009 med fler utredare och åklagare som riktas mot brott begångna av ungdomar. Förvaltningens mening är att stadsdelsnämnden borde överväga att komplettera denna statliga ungdomssatsning med att återinföra en socialsekreterare hos Söderortspolisen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 februari 2009 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 januari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har valt att endast kommentera de ändringar, som är av mest genomgripande karaktär.

Presumtion för utredning vid särskilt allvarlig brottslighet

Utredningen förslag: För att understryka vikten av att det genomförs en utredning när misstanken gäller särskilt allvarlig brottslighet införs en huvudregel som innebär att en utredning ska genomföras om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år. Undantag ska gälla endast om det finns särskilda skäl.

Förvaltningen instämmer i att det kan finnas skäl att förstärka polisens utredningsskyldigheter och möjligheter gällande mycket allvarliga brott mot person eller brott som vittnar om en hög grad av hänsynslöshet i fråga om människors liv.

Utredning avseende barn som inte fyllt 12 år

Utredningens förslag: Den presumtionsregel vid brott för vilka inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år som innebär att en utredning ska inledas om inte särskilda skäl talar mot det, ska vara tillämplig även på barn som inte fyllt 12 år. Utredning avseende barn som inte fyllt 12 år med stöd av någon annan grund får däremot inledas endast om det finns synnerliga skäl.

Förvaltningen understryker att det är viktigt att värna om insikten att en 11-12 åring är ett barn med ett barns mognad och behov. Det bör endast vara möjligt att inleda en utredning när synnerligen särskilda skäl föreligger och det är förvaltningens uppfattning att formerna för dessa förhör noggrant måste anpassas till barnets ålder, vilket bl.a. innebär att förhörsleddarna bör ha särskild kompetens samt att förhör utan vårdnadshavarens närvaro i princip inte ska förekomma.

Utredning i socialtjänstens intresse

Utredningens förslag: För att regleringen ska bli tydligare och därigenom bidra till en mera enhetlig rättstillämpning ska anges vissa omständigheter som särskilt bör beaktas vid bedömningen av om en utredning kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser med avseende på den unge. En uttrycklig regel införs om att det är socialtjänsten som ska ta initiativet till utredning.

Socialtjänsten har enligt gällande lagstiftning rätt att initiera en brottsutredning hos polisen angående brottsmisstänkta barn under 15 år. Utredningar har visat att denna möjlighet sällan används och ett förtydligande av användningsområdet kan vara av betydelse. Förvaltningen menar dock att ett sådant förtydligande snarare bör göras i Socialtjänstlagen (SoL). Detta för att tydliggöra att en begäran om en polisutredning endast är en av flera viktiga delar inom ramen för en barnavårdsutredning. Socialtjänstens bedömningar om ett barns behov av insatser vilar alltid på en helhetsbedömning av barnets och familjens behov och

resurser. Förvaltningen anser att det endast är Socialtjänsten själva som kan och bör bedöma om en polisutredning kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av insatser från Socialtjänsten.

Socialtjänstens medverkan

Utredningens förslag: För att understryka vikten av socialtjänstens medverkan bör möjligheten att hålla förhör med barnet utan närvaro av socialtjänsten inskränkas till situationer då det finns särskilda skäl.

Förvaltningen delar utredningens mening att ett nära och välfungerande samarbete mellan socialtjänst och polis är mycket viktigt för att kunna upptäcka och hjälpa barn och ungdomar som begår brott. Samarbetet bör utformas utifrån de lokala behoven och resurserna. Erfarenheten visar att det kan ge socialtjänsten värdefull information för sitt fortsatta arbete om de närvarar vid förhör av den unge och bör därför verka för att möjliggöra detta. Förvaltningen ställer sig, trots det, tveksam till formuleringen att socialtjänstens närvaro ska vara obligatorisk om inte särskilda skäl lägger hinder i vägen. Med tanke på de resurser som idag finns inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård måste dock utredningens förslag anses orealistiskt och socialtjänsten bör därför även fortsättningsvis ha rätten att prioritera insatser i sitt utredningsarbete.

Tvångsmedel

Utredningens förslag: Kroppsbesiktning ska kunna företas mot barn under femton år som skäligen kan misstänkas för brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år och åtgärden är av synnerlig vikt för att klarlägga omständigheterna kring brottet.

Kroppsbesiktning ska även kunna företas mot barn under femton år som skäligen kan misstänkas för att olovligen ha brukat narkotika och åtgärden är av synnerlig vikt för att socialtjänsten ska kunna avgöra behovet av insatser med avseende på den unge.

Den unge som ska kroppsbesiktigas ska få hållas kvar för ändamålet upp till tre timmar eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare tre timmar.

Förvaltningen ställer sig i princip bakom utredarnas förslag men menar, att kroppsbesiktning av barn under 12 år endast bör ske inom hälso- och sjukvårdens ram.

Förvaltningen menar vidare att barn under 15 år inte ska få hållas kvar i mer än 3 timmar för drogtestning och att vårdnadshavaren alltid måste informeras om var barnet är. Barn under 12 år bör endast kunna kvarhållas efter medgivande och närvaro av vårdnadshavare.

Förvaltningen vill slutligen understryka vikten av att, när ett barn blir föremål för brottsutredning, bör vårdnadshavarnas deltagande i alla utredningens delar eftersträvas.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 februari 2009 att som svar på remissen överlämna och återoppar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Heinz Spira (v), Jan Forsell m.fl. (s) och Birger Jeansson (mp), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Heinz Spira (v), Jan Forsell m.fl. (s) och Birger Jeansson (mp), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Pia Toremar (c), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i allt väsentligt bakom de förslag som framkommer i betänkandet ”Barn som misstänks för brott”. Det är mycket bra med tydlighet under vilka förhållanden en 31§-utredning skall genomföras. Vidare är det positivt att det tydligt framgår att det är viktigt att samhället snabbt ska uppmärksamma de barn och ungdomar som debuterar i brottslighet som mycket unga och att risk- och skyddsfaktorer ska vägas in vid bedömningen av eventuella insatser och övriga åtgärder.

Förvaltningen vill särskilt framhålla:

- Det är bra att polisen får möjlighet att även utreda barn under 12 år vid misstanke om att de begått allvarliga brott där påföljden är mer än ett års fängelse. Det är också positivt att en 31§-utredning görs som socialtjänsten regelmässigt får ta del av för att kunna väga in i bedömningen om behov av sociala insatser. Omvänt kan socialtjänsten initiera en 31§-utredning om den behövs i bedömningen om brottet innebär fara för barnets hälsa och utveckling. Möjligheten att i vissa fall med tvång få drogtesta barnen kan vara ett viktigt led i denna bedömning.
- Det är bra även för den misstänkte att förutsättningarna för att förordna ett juridiskt biträde utvidgas.
- Det är också bra att polisen ska utreda skyndsamt, med en rekommenderad tidsgräns på max tre månader. Lång utredningstid motverkar forskningsresultat som visar vikten av att samhället reagerar snabbt på allvarlig eller upprepad brottslighet.
- I betänkandet framgår att många barn begår enstaka och mindre brott utan att utveckla ett kriminellt beteende. Detta styrks av aktuell forskning. Socialtjänsten bör därför väga in risk- och skyddsfaktorer i sin bedömning och arbeta aktivt med de barn som uppvisar starka riskbeteenden.

Förvaltningen vill även framhålla det positiva i regeln att socialtjänsten ska vara med vid polisförhör.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Karin Rågsjö (v), Abdo Goriya m.fl. (s) och Stefan Nilsson (mp) enligt följande

Alla barn har rätt att känna sig trygga, även barn som är misstänkta för brott. Vi delar uppfattningen att barn med kriminella problem måste uppmärksammas i god tid, för att minska risker för brott och för att öka chansen till en god uppväxtmiljö. Det är inte ovanligt att brottsmisstänkta barn lever i ekonomiskt och socialt utsatta familjer. För dessa barn är det extra viktigt att bemötandet stärker dem i att samhället faktiskt vill dem väl.

Alla insatser i samhället måste ha barnets bästa i fokus. Förbättrade utredningsmöjligheter kan klargöra om barnet har begått brott och hjälper socialtjänsten att bedöma vilka sociala insatser barnet behöver. Med bra utredningar får också brottsoffer större chans till ersättning.

Vi delar förvaltningens betänkligheter mot tvångsvisa drogtestar av barn som misstänks vara drogpåverkade. Att tvångsmässigt drogtesta barn rimmar inte med FN:s konvention om barnets rättigheter. Idag finns en ovetenskaplig tendens att förorda repressiva åtgärder för att lösa sociala problem. Om samhället skulle kraftsamla kring förebyggande arbete minskar problemen i nästa generation. Om fokus istället blir ökat strafftänkande ökar misstron och motsättningarna mellan barn och ungdomar och samhällets institutioner.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Roger Mogert m fl (s), Per Olsson (mp) och Susanna Brolin (v) enligt följande

att i huvudsak tillstyrka utbildningsförvaltningens förslag till beslut samt att därutöver anföras

Vi instämmer i utredningens skrivning att ”det är viktigt att barn med dessa problem uppmärksammas i tid”, för att minska riskerna för framtida missbruk eller fortsatt brottslighet.

Det finns dock en tendens i dagens diskussion att sätta in repressiva åtgärder för att komma tillrätta med sociala problem. Förebyggande arbete, stärkande av ungdomars skyddsfaktorer och förtroendefulla relationer är viktigt i arbetet med barn och ungdomar i riskzonen. Ökade möjligheter till visitering, drogtestar och liknande som hotar integriteten riskerar istället att öka misstron och motsättningarna mellan barn och ungdomar å ena sidan och samhällets institutioner å den andra.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Heinz Spira (v), Jan Forsell m.fl. (s) och Birger Jeansson (mp) enligt följande

att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut
att därutöver anföras följande

Vi instämmer i utredningens skrivning att ”det är viktigt att barn med dessa problem uppmärksammas i tid”, för att minska riskerna för framtida missbruk eller fortsatt brottslighet.

Det finns dock en tendens i dagens diskussion att sätta in repressiva åtgärder för att

komma tillrätta med sociala problem. Förebyggande arbete, stärkande av ungdomars skyddsfaktorer och förtroendefulla relationer är viktigt i arbetet med barn och ungdomar i riskzonen. Ökade möjligheter till visitering, drogtester och liknande som hotar integriteten riskerar istället att öka misstron och motsättningarna mellan barn och ungdomar å ena sidan och samhällets institutioner å den andra.

Därför är det av yttersta vikt att ta fasta på utredarens förslag att ha ett mycket restriktivt förhållningssätt till tvångsmässiga drogtester. Det får aldrig bli rutinmässiga tester, utan de ska alltid ske i syfte att ge socialtjänsten underlag till sina utredningar.

Särskilt uttalande gjordes av Heinz Spira (v), Jan Forsell m.fl. (s) och Birger Jeansson (mp) enligt följande

Vi anser att det är viktigt med en tidig reaktion från samhällets sida när barn begår brott såväl som att studera vilka problem som ligger bakom detta. Ungdomsbrottsligheten ökade fram till cirka 1990 och har därefter inte ökat enligt kriminologisk forskning (källa: professor Jerzy Sarnecki).

Det huvudsakliga dilemmat när det gäller ungdomsbrottslighet är följande axiom från kriminologisk forskning.

1. De flesta barn begår brott som en del av utvecklingen. Pojkar begår grövre och fler brott än flickor.
2. Brottskurvan har sin topp i puberteten.
3. Av dem som senare lagförs för brott rekryteras merparten från den grupp av pojkar som har svaga/dåliga sociala och ekonomiska förutsättningar. Med det menas exempelvis att pappa är misshandlande alkoholmissbrukare och mamma har någon form av missbruksproblem. Ärftliga faktorer som benägenhet att utveckla alkoholism och uppväxtmiljön är avgörande.
4. Men dilemmat är att om man utgår från gruppen som har ovan dåliga förutsättningar så klarar sig den stora merparten ur denna grupp alldeles utmärkt och hamnar inte i belastningsregistret.

Dessutom är det som så att om man pekar ut en yngling som asocial ökar risken att han därigenom får en identitet som kriminell eller avvikande som kvarstår senare i livet med tillhörande kostnader för samhället.

Vi delar i huvudsak utredningens förslag som styrmedel för att tidigt fånga upp barn med problem, men det finns anledning att t.ex. ett år efter ikraftträdandet närmare utreda och göra en konsekvensanalys av föreslagen lagändring. Detta för att inte uppnå negativa konsekvenser av genomförda ingripanden och för att undvika framtida men för barnen.

Ersätтарыttrande gjordes av Pia Toremar (c) enligt följande

Om jag hade haft yrkanderätt, hade jag röstat enligt förvaltningens förslag.